

Ochrana práva k obchodnímu jménu ve světle článku 8 Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví

Helena Pullmannová*

Abstrakt: Článek se věnuje otázce interpretace čl. 8 Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví, jenž ukládá státům povinnost chránit práva k obchodním jménům na svém území bez nutnosti přihlašování nebo zapisování těchto označení, a otázkami souvisejícími s touto problematikou. Autorka se snaží zodpovědět zejména otázku, zda stát splňuje uvedený mezinárodní závazek v případě, poskytne-li ochranu právům k obchodním jménům zahraničních podnikatelů na svém území pouze na základě nekalosoutěžní právní úpravy, nebo zda musí přiznat právům k obchodním jménům zahraničních podnikatelů na svém území průmyslověprávní ochranu.

Klíčová slova: právo k obchodnímu jménu, článek 8 Pařížské úmluvy, nekalá soutěž, právo k průmyslovému vlastnictví, nediskriminace v unijních vztazích

Úvodem

Zájem odborné veřejnosti o problematiku práva k obchodnímu jménu podnikatele se v posledních desetiletích vytratil. Tato skutečnost však neznamená, že by se jednalo o marginální právo podnikatele, zejména v situaci, kdy bude zasaženo do jeho práva k předmětnému označení, tj. nadneseně řečeno v boji podnikatele dotčeného na právech ke svému obchodnímu jménu o udržení vydobyté pozice na konkrétním trhu.

Dojdeme-li totiž v našich úvahách postupně k závěru, že nelze využít případných práv tohoto podnikatele k ochranné známce (která je obdobného znění jako obchodní jméno dotčeného podnikatele) ani práv odvíjejících se z právní regulace zákazu nekalosoutěžního jednání, popřípadě lze možností, jež přinášejí tyto právní úpravy, využít jen s nízkou vidinou úspěchu, stává se právo k obchodnímu jménu poškozeného podnikatele jednou z jeho posledních zbraní. Významnost tohoto práva je přitom často bezdůvodně opomíjena.

Povinnost států chránit právo k obchodnímu jménu (zahraničního) podnikatele na svém území nalezneme zakotvenou v čl. 8 Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví (dále jen „Pařížská úmluva“) z roku 1883,¹ jež dnes zavazuje většinu zemí světa.² Jelikož autorka nepředpokládá, že by cílem konkrétního státu bylo negativně diskriminovat své vlastní podnikatele tím, že jim poskytuje nižší míru ochrany než zahraničním

* Mgr. Bc. Helena Pullmannová. Autorka je interní doktorandkou na katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity. E-mail: helena.pullmannova@mail.muni.cz.

¹ Vyhláška č. 64/1975 Sb., ve znění vyhlášky č. 81/1985 Sb.

² Srov. *WIPO-Administered Treaties. Contracting Parties > Paris Convention* (Total Contracting Parties: 177). Dostupné z: <https://wipo.int/en/treaties/ShowResults?search_what=C&treaty_id=2>. Navíc je čl. 8 Pařížské úmluvy závazný též pro smluvní státy Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) díky čl. 2 odst. 1 Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Dohody TRIPS).

podnikatelům, vychází autorka z toho, že ochrana, kterou poskytuje stát domácím (tuzemským) podnikatelům, je stejná jako ochrana, již stát poskytuje cizím (zahraničním) podnikatelům na svém území.

Jakým způsobem má být ochrana zmíněnému právu k obchodnímu jménu poskytnuta, ale samotná úmluva nestanoví. Na uvedenou otázku a otázky s ní související se tak článek snaží poskytnout odpověď.

Pro vyloučení terminologického zmatení čtenáře autorka uvádí, že právem k obchodnímu jménu je pro potřeby tohoto článku rozuměno právo k označení podnikatele ve smyslu § 8 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), ve znění účinném do 31. prosince 2000;³ v dnešní terminologii zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), jde tedy jak o právo k obchodní firmě (ve vztahu k registrovaným podnikatelům do obchodního rejstříku), ale nejen to, nýbrž i „obdobné“ právo k označení neregistrovaného podnikatele, které dnes účinný občanský zákoník výslovně neupravuje, ale subsidiárně tuto oblast pokrývá právem k názvu právnické osoby a právem ke jménu fyzické osoby.

1. Obchodní jméno a průmyslové právo k němu

Pro zodpovězení otázky, jakým způsobem je potřeba chránit práva k obchodním jménům, potažmo otázky, zda státy splňují své mezinárodní závazky chránit právo k obchodnímu jménu, je vhodné věnovat pár slov samotnému právu k obchodnímu jménu a jeho nepřímému předmětu.

Právo k obchodnímu jménu je dnes většinou uváděno jako jedno z práv k označení (práv k průmyslovému vlastnictví, práv k duševnímu vlastnictví).⁴ Ve většině jurisdikcí jde o majetkové⁵ právo absolutní povahy působící *erga omnes*, které vzniká neformálně prvním⁶ užitím konkrétního označení podnikatelem v souladu s právem (viz níže; tj. zejména po získání podnikatelského oprávnění) v hospodářském styku za účelem jeho odlišení od ostatních podnikatelů na relevantním⁷ trhu a které trvá po dobu, po kterou je konkrétní označení takto používáno.⁸ Právo k obchodnímu jménu (subjektové označení)⁹

³ Viz výklad k heslu „obchodní jméno“ In: BOHÁČEK, M. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

⁴ Srov. KOUKAL, P. Úvod do práva duševního vlastnictví. In: KOUKAL, P. – MYŠKA, M. – PULLMANNOVÁ, H. – VOJTÍŠKOVÁ, T. – ZIBNER, J. *Právo duševního vlastnictví. Multimediální elektronický výukový materiál*. Brno: Masarykova univerzita, 2019. Dostupné z: <https://is.muni.cz/auth/do/rect/el/estud/praf/2019podzim/dusevni_vlastnictvi/web/index.html>; a další zdroje zde uvedené. Taktéž srov. *mutatis mutandis* rozsudek občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. března 2017, sp. zn. 31 Cdo 3375/2015, uveřejněný pod číslem 78/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

⁵ Srov. NEETHLING, J. Personality Rights: a Comparative Overview. *The Comparative and International Law Journal of Southern Africa*. 2005, roč. 38, č. 2, s. 241. Dostupné z: <<https://www.jstor.org/stable/23252295>>.

⁶ K důležitosti významového odlišení pojmů „právo prvního užití“ a „právo priority“ (právo přednosti) v kontextu práv s formálním okamžikem vzniku viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2020, sp. zn. 23 Cdo 1538/2019, či rozhodnutí SDEU (velkého senátu) ze dne 16. listopadu 2004. *Anheuser-Busch Inc. proti Budějovickému Budvaru, národnímu podniku*. Věc C-245/02.

⁷ Relevantním trhem rozuměj část tržního prostředí, která se vyznačuje shodným rozsahem (vymezením) adresátů uvažované skupiny podnikatelů. Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), vymezuje ve svém § 2 odst. 2 relevantní trh jako „trh zboží, které je z hlediska jeho charakteristik, ceny a zamýšleného použití shodné, porovnatelné nebo vzájemně zastupitelné, a to na území, na němž jsou soutěžní podmínky dostatečně homogenní a zřetelně odlišitelné od sousedících území“.

⁸ Srov. např. bod 21 rozhodnutí SDEU (velkého senátu) ze dne 11. září 2007. *Céline SARL proti Céline SA*. Věc C-17/06;

tak může svědčit jednomu podnikateli relativně dlouhou dobu, čímž se liší od většiny práv k průmyslovému vlastnictví, u nichž se uplatňuje zásada omezení trvání v čase.¹⁰

Obchodní jméno jako nepřímý předmět práva k obchodnímu jménu je slovní¹¹ označení, tedy nehmotný statek, nezužitelný, nerivalitní a nevylučitelný povahy. Absolutní shoda na definici pojmu „obchodní jméno“ však nepanuje¹² a tento pojem tak podléhá výkladu dle práva země, v níž je žádána ochrana (*lex fori*).¹³ Ascensao¹⁴ pak zdůrazňuje, že chráněno je „obchodní jméno“ (*handelsname*) podnikatele a nikoli jakékoli označení podnikatele. Někteří autoři dovozují, že obchodní jméno není (nemusí být) totožné s názvem podnikatele – právnické osoby či jménem podnikatele – fyzické osoby, ale jedná se o označení, pod nímž podnikatel vykonává svou činnost a jímž jej ostatní osoby v daných podnikatelských kruzích označují; může se jednat např. o zkratky oficiálních názvů společností či klíčová slova obsažená v těchto názvech.¹⁵

Závěr o tom, zda je obchodní jméno (jako nehmotný statek) věcí v právním slova smyslu (pohledem českého práva, jež vychází z širokého pojetí věci v právu),¹⁶ není v odborné literatuře jednotný. Obchodní jméno je sice dle autorky nehmotný statek, který je odlišný

Section 1 a 47 Model Law for Developing Countries on Marks, Trade Names, and Acts of Unfair Competition. Ženeva: BIRPI, 1967. Dostupné z: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_805.pdf>; KULHÁNEK, M. Pojetí a základní zásady firemního práva. *Právní rozhledy*. 2000, č. 7, s. 294 an.

- 9 PFLÜGER, M. Paris Convention for the Protection of Industrial Property: Art. 1. In: COTTIER, T. – VÉRON, P. (ed.). *Concise International and European IP Law: TRIPS, Paris Convention, European Enforcement and Transfer of Technology*. 2 edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2011, s. 203; ASCENSAO, J. O. Die Anwendung von Art. 8 der Pariser Verbandsübereinkunft auf Länder, in denen der Handelsname eintragungspflichtig ist. *GRUR International*. 1996, roč. 45, č. 4, s. 413–424.
- 10 Práva k průmyslovému vlastnictví jsou v zásadě omezena v době svého trvání na jednotky či nízké desítky let (srov. např. právo k ochranné známce – max. 10 let, lze však opakovaně prodlužovat bez omezení; právo k průmyslovému vzoru – 5 let, lze však opakovaně prodlužovat na max. 25 let trvání práva celkem; patent – max. 20 let; právo k užitému vzoru – 4 roky, lze však opakovaně prodlužovat na max. 10 let trvání práva celkem; apod.).
- 11 LANGE, P. *Marken- und Kennzeichenrecht*. 2. Auflage. München: C. H. Beck, 2012, Rn 43–54, 142; TROLLER, A. Der Schutz des ausländischen Handelsnamens nach schweizerischem Recht. *GRUR Auslands- und Internationaler Teil*. 1957, roč. 6, č. 8–9, s. 336–342; výklad k heslu „obchodní jméno“ In: BOHÁČEK, M. *Právníky slovník*.
- 12 Srov. např. POINTET, P. J. Der internationale Schutz des berühmten Handelsnamens. *GRUR International*. 1961, roč. 10, č. 8–9, s. 373–431; SAINT-GAL, Y. Der internationale Schutz des Handelsnamens. *GRUR International*. 1964, roč. 13, č. 6, s. 289–327.
- 13 K mezinárodněprávním souvislostem srov. PULLMANNOVÁ, H. Mezinárodní soudní pravomoc ve sporech z porušení práva k obchodnímu jménu. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2021, roč. 29, č. 1, s. 123–136. Dostupné z: <<https://journals.muni.cz/cpvp/article/download/13803/11963>>; a PULLMANNOVÁ, H. Právo rozhodné ve sporech z porušení práva k obchodnímu jménu. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2021, roč. 29, č. 3, s. 617–632. Dostupné z: <<https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/13793/12367>>. Shodně též TROLLER, A. Der Schutz des ausländischen Handelsnamens nach schweizerischem Recht; BODENHAUSEN, G. H. C. *Guide to the Application of the Paris Convention of Industrial Property: as revised at Stockholm in 1967*. Ženeva: BIRPI, 1968, s. 23, 133. Dostupné z: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/intproperty/611/wipo_pub_611.pdf>.
- 14 ASCENSAO, J. Die Anwendung von Art. 8 der Pariser Verbandsübereinkunft auf Länder, in denen der Handelsname eintragungspflichtig ist.
- 15 TROLLER, A. Der Schutz des ausländischen Handelsnamens nach schweizerischem Recht; PFLÜGER, M. Paris Convention for the Protection of Industrial Property: Art. 1. In: COTTIER, T. – VÉRON, P. (ed.). *Concise International and European IP Law: TRIPS, Paris Convention, European Enforcement and Transfer of Technology*, s. 272.
- 16 K širokému pojetí věci v právu v kontextu OZ, srov. např. HORÁK, O. – DOSTALÍK, P. Věc v právním smyslu v novém občanském zákoníku z právněhistorické perspektivy. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2013, roč. 21, č. 1, s. 14–21. Dostupné z: <<https://journals.muni.cz/cpvp/article/download/5787/4878>>; PAULY, J. Předmět vlastnického práva a některé související otázky. In: GERLOCH, A. (ed.). *Viktor Knapp. Vědecké dílo v proměnách času*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 324–330; SPÁČIL, J. Předmět vlastnického práva. In: SPÁČIL, J. a kol. *Věcná práva. Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 57–61.

od osoby a slouží potřebě lidí (§ 489 o. z.), nicméně v některých situacích k němu mohou svědčit podnikateli (či jiné osobě) nejen majetková práva, ale i práva osobnostní (předmětné označení může být např. zároveň jménem fyzické osoby či autorským dílem). Skutečnost, že k němu lze v určitých případech dovozovat osobnostní práva, pak někteří autoři považují za určující pro závěr o tom, zda jde o věc v právním slova smyslu, neboť dovozují, že nejde o statek, jenž „je odlišný od osoby“.¹⁷ Právo k obchodnímu jménu je však vždy převoditelné,¹⁸ a to i v případech, kdy obsahuje jméno fyzické osoby či autorské dílo (tzn. i v situacích, kdy k němu dovozujeme též osobnostní práva), a to z důvodu, že s tím, aby se stalo dané označení, k němuž svědčí určité osobě osobnostní právo, součástí obchodního jména, vyslovil nositel tohoto osobnostního práva dříve souhlas.¹⁹

Podnikatel – právnická osoba může mít s ohledem na zásadu jednotnosti a zákaz klamavosti obchodního jména pouze jedno obchodní jméno (jež je v zásadě totožné s označením, které tvoří jeho název);²⁰ v případě malého živnostníka (podnikatele – fyzické osoby nezapsané²¹ do obchodního rejstříku) je situace obdobná.

Smyslem a účelem obchodního jména je odlišení podnikatele jako subjektu práva od ostatních podnikatelů na konkrétním (relevantním) trhu; jde o subjektové označení.²² Sílou (účinkem) práva k obchodnímu jménu je pak umožnit nositeli tohoto práva vyloučit ostatní osoby z užívání označení, k němuž se uvedené právo vztahuje, v hospodářském²³ styku (*right to exclude others from use a trade name in commerce*); nikoli tedy ve všech případech neoprávněného užití.

2. Povinnost států chránit právo k obchodnímu jménu dle čl. 8 Pařížské úmluvy

Pro námi sledovou otázku je rozhodující závazek vyplývající z čl. 8 Pařížské úmluvy, jenž zní:

„Obchodní jméno je chráněno ve všech unijních zemích [Pařížské unie], aniž by bylo třeba je přihlašovat nebo zapisovat; nerozhoduje, zdali je, či není částí tovární nebo obchodní známky.“

¹⁷ K závěru, že předměty práv duševního vlastnictví jsou věcmi v právním smyslu slova viz KOUKAL, P. § 489. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1494. Opačně srov. TĚGL, P. – TELEČ, I. § 496. In: MELZER, F. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III, § 419–654 a související společná a přechodná ustanovení*. Praha: Leges, 2014, s. 242 (marg. č. 18); TELEČ, I. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. *Právní rozhledy*. 2011, roč. 19, č. 12, s. 455–460.

¹⁸ LANGE, P. *Marken- und Kennzeichenrecht*, Rn 43–54; Volně srov. též TROLLER, A. *Der Schutz des ausländischen Handelsnamens nach schweizerischem Recht*.

¹⁹ LANGE, P. *Marken- und Kennzeichenrecht*, Rn 155, 156. Shodně PULLMANNOVÁ, H. Obchodní jméno jako věc a možnosti dispozice s právy k němu se vztahujícími v komparativních souvislostech. In: CHARVÁT, R. – KOUKAL, P. – POKORNÁ, J. – TOMÁŠKOVÁ, E. – VEČERKOVÁ, E. – JANOVEC, M. (eds). *COFOLA 2019 – Část IV. Firemní právo a další práva na označení, právní a ekonomické souvislosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2019, s. 136–159. Dostupné z: <<http://cofola.law.muni.cz/dokumenty/50358>>.

²⁰ Srov. LANGE, P. *Marken- und Kennzeichenrecht*.

²¹ Podnikatele, jež se nezapisují do obchodního rejstříku, uvádí zejména a *contrario* § 42–45 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických osob a o evidenci svěřenských fondů.

²² Právo k ochranné známce představuje naopak příklad objektového označení; odlišuje výrobky a služby podnikatele (svého majitele) od výrobků a služeb ostatních podnikatelů (jeho případných konkurentů). Blíže srov. též rozhodnutí SDEU (velkého senátu) ze dne 11. září 2007. *Céline SARL proti Céline SA*. Věc C-17/06.

²³ Viz též PULLMANNOVÁ, H. *Právo rozhodné ve sporech z porušení práva k obchodnímu jménu*, s. 625–626.

Citované ustanovení ukládá smluvním státům²⁴ této mnohostranné mezinárodní smlouvy (tj. „unijním zemím“) [čl. 1 odst. 2 Pařížské úmluvy] povinnost poskytnout na svém území ochranu právům k obchodním jménům podnikatelů,²⁵ a to způsobem, že zahraničním podnikatelům je poskytnuta ochrana minimálně shodná²⁶ s ochranou práv k obchodním jménům (obdobných)²⁷ tuzemských podnikatelů (čl. 2 odst. 1 Pařížské úmluvy).

Nicméně jakou formou, respektive jakými prostředky či do jaké míry mají být práva k obchodním jménům s ohledem na čl. 8 Pařížské úmluvy chráněna, samotná úmluva nestanoví. Odpověď na otázku, zda má být tato ochrana založena na přiznání absolutního (průmyslového) práva k obchodnímu jménu (zahraničního podnikatele), či zda postačuje chránit tyto majetkové hodnoty (subjektová označení používaná v obchodním styku podnikateli) pouze nekalosoutěžně,²⁸ je tak klíčová.

3. Absence konkrétního požadavku na způsob ochrany

Již od svého prvopočátku obsahuje Pařížská úmluva čl. 8, který se snaží zakotvit ochranu obchodního jména ve všech svých smluvních státech, respektive klade požadavek na své smluvní státy, aby obchodním jménům poskytly ochranu, a to bez nutnosti registrace (zápisu) těchto subjektivních označení. Díkce čl. 8 se za celou dobu platnosti Pařížské úmluvy nezměnila.

Jak konkrétně chránit právo k obchodnímu jménu čl. 8 Pařížské úmluvy nestanoví. Víme jen, že je potřeba ho chránit v zemi určení (tj. v zemi, v níž je žádána ochrana) bez podmínky registrace a bez ohledu na to, zda je případně součástí ochranné známky. Jeli-kož ale Pařížská úmluva sama hovoří o ochraně před nekalou soutěží (viz např. čl. 1 odst. 2

²⁴ Smluvní základna členů Pařížské úmluvy přitom představuje pouze část států, pro které jsou její (hmotněprávní) čl. 1–12 a čl. 19 závazné, a to z důvodu, že právě tyto články jsou zároveň obsahem Dohody TRIPS, která je přílohou 1C k Dohodě o zřízení WTO. Každý stát, který je členem WTO, je tak zároveň povinen dodržovat uvedené články Pařížské úmluvy.

²⁵ Tj. těm, kteří jsou státní příslušníci smluvních států Pařížské úmluvy (potažmo Dohody TRIPS), či mají bydliště nebo závod (založený na personálním substrátu) na území těchto zemí (čl. 3 Pařížské úmluvy). FEZER, K. PVÚ Art. 3 Erweiterung sed Chutzbereichs. Rn 1. In: FEZER, K. *Markenrecht. Kommentar zum Markengesetz, zur Pariser Verbandsübereinkunft und zum Madrider Markenabkommen*. 4. edition. München: C. H. Beck, 2009.

²⁶ K národnímu (asimilačnímu) principu zacházení viz KYSELOVSKÁ, T. – KOUKAL, P. *Mezinárodní právo soukromé a právo duševního vlastnictví – kolizní otázky*. Brno: Masarykova univerzita, 2019, s. 127–128. Dostupné z: <https://science.law.muni.cz/knihy/monografie/kyselovska-koukal-MPS_PDV.pdf>.

²⁷ K otázce kvalifikace zahraniční osoby jako „podnikatele“ pohledem hmotněprávních norem práva *lex fori* srov. *mutatis mutandis* SÄCKER, F. J. – RIXECKER, R. – OETKER, H. – BETTINA, L. *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 13. Teil 10. Internationales Handels- und Gesellschaftsrecht [Kaufleute, Juristische Personen und Gesellschaften]*. 8. Auflage. München: C. H. Beck, 2021, Rn 159–164.

²⁸ Pro ilustraci významnosti této otázky lze uvést, že na území Slovenska (§ 8 a § 12 zákona č. 513/1991 Zb., *obchodného zákonníku*; usnesení Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 13. prosince 2019, sp. zn. 1 Ndob 12/2019, uveřejněné pod číslem 42/2020 Sbírky stanovisek Nejvyššího soudu a rozhodnutí soudů Slovenské republiky) a Německa [Art. 5 a Art. 15 Gesetzes über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen (Markengesetz); BGBl. I S. 3082] je poskytována ochrana právům k obchodním jménům zahraničním podnikatelů jako právům k průmyslovému vlastnictví – což ovšem nevyklučuje zároveň domáhat se ochrany skrze zákaz nekalosoutěžního jednání, popřípadě prostřednictvím ochrany osobnostních práv – a naopak na území Švýcarska [Art. 157 Abs. 2 Bundesgesetzes über das Internationale Privatrecht (IPRG); AS 1988 1776] a Rakouska [Art. 34 Abs. 1 Bundesgesetzes über das internationale Privatrecht (IPR-Gesetz); BGBl. Nr. 304/1978, a Art. 9 Bundesgesetzes gegen den unlauteren Wettbewerb 1984 – UWG; BGBl. Nr. 448/1984] jsou tato práva chráněna pouze nekalosoutěžně, popř. prostřednictvím osobnostních práv, nejsou-li zde registrována v obchodním rejstříku.

věta druhá, čl. 9 a čl. 10bis Pařížské úmluvy), závěr, že postačuje právo k obchodnímu jménu chránit jen nekalosoutěžně, je dle autorky nedostačující.²⁹ Tento závěr bychom mohli učinit i tehdy, pokud by zde čl. 8 Pařížské úmluvy nebyl, tedy optikou uvedeného se jeví existence čl. 8 Pařížské úmluvy nadbytečná, což dozajista nebyl záměr zakládajících smluvních států Pařížské unie. Nadto, přestože průmyslová práva k označení i soukromoprávní část nekalosoutěžní právní úpravy poskytují ochranu podnikatelům ve vztahu k užívání označení na trhu, obě právní úpravy tak činí primárně za jiným účelem.³⁰ V prvním případě jsou chráněny majetkové hodnoty podnikatele vůči všem a v zásadě vždy. Ve druhém případě je chráněna primárně fair soutěž a až sekundárně jsou chráněny majetkové zájmy podnikatelů před poškozením realizací nekalé soutěže jinými soutěžiteli na daném trhu. Argumentace spočívající na tvrzení, že obchodní jméno je ve smyslu čl. 8 Pařížské úmluvy dostatečně chráněno, neboť je chráněno právní úpravou nekalé soutěže, považuje autorka za lichý. Jde vlastně o obdobnou situaci, jako kdybychom učinili závěr, že právo k názvu podnikatele je dostatečně chráněno již tím, že požívá ochrany na základě nekalosoutěžní úpravy, tudíž ho nemusíme chránit na základě práv absolutní povahy. Smysl a účel těchto regulací je odlišný, byť se jejich reálné účinky do jisté míry mohou překrývat.

Na druhou stranu ani závěr, že obchodní jméno je potřeba chránit absolutním právem průmyslového vlastnictví, někteří autoři nepreferují. Dle Ascensaa³¹ bylo cílem Pařížské úmluvy umožnit podnikatelům používat své obchodní jméno i v jiných státech, respektive nenutit je používat různá obchodní jména v různých zemích, ve kterých působí; tedy umožnit jednotnou mezinárodní identifikaci podnikatelů. Se závěrem, že podnikatel by měl mít právo používat své obchodní jméno v jiné zemi, však nespojuje ten důsledek, že jeho postavení (právo k předmětnému označení) je horší nebo lepší než obdobná práva podnikatelů v zemích určení. Ascensao³² dochází k závěru že se jedná o „jiné právo“ (právo *sui generis*), jehož vztah k právům v zemi určení je nutné vykládat s ohledem právě na smysl a účel čl. 8 Pařížské úmluvy.

Dle názoru autorky však dovozování absolutního práva k obchodnímu jménu podnikatele závěry o smyslu a účelu čl. 8 Pařížské úmluvy, jež činí Ascensao,³³ neznemožňují. Je ale nutné vyřešit funkčním způsobem případně vzniknuvší kolizní situace, a to případy: i) kdy podnikatel X ze země A, chce začít (reálně) působit v zemi B, nicméně zde již jeho obchodní jméno používá podnikatel Y, nicméně (starší) právo prvního užítí³⁴ (na území

²⁹ Srov. shodně ASCENSAO, J. O. *Die Anwendung von Art. 8 der Pariser Verbandsübereinkunft auf Länder, in denen der Handelsname eintragungspflichtig ist*; KYSELOVSKÁ, T. – KOUKAL, P. *Mezinárodní právo soukromé a právo duševního vlastnictví – kolizní otázky*, s. 222.

³⁰ Obdobně neshledává autorka za dostatečné nahrazení právní úpravy „práva k obchodnímu jménu“ neregistrovaných podnikatelů do obchodního rejstříku, subsidiárním použitím práva k názvu právnické osoby a práva ke jménu fyzické osoby, což je důsledek novely (tehdy účinného) obchodního zákoníku přijaté v roce 2000, neboť smyslem a účelem těchto práv je sloužit k označení osob nejen při výkonu jejich podnikatelské činnosti. Tuto úpravu následně přejal dnes účinný občanský zákoník.

³¹ ASCENSAO, J. O. *Die Anwendung von Art. 8 der Pariser Verbandsübereinkunft auf Länder, in denen der Handelsname eintragungspflichtig ist*.

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*.

³⁴ Subjektivní procesní právo, jež předchází vzniku subjektivního hmotného práva – v našem případě práva k obchodnímu jménu, které vzniká (až) ve spojitosti s reálným užíváním označení v hospodářském styku na území konkrétního státu (viz níže v textu) – a který „rezervuje“ předmětné označení pro konkrétní osobu, dojde-li její úsilí zdárnému konci, tj.

země B)³⁵ k předmětnému označení svědčí podnikateli X (např. v důsledku marketingové činnosti, či celosvětové známosti), a ii) kdy podnikatel X ze země A chce začít působit v zemi B, nicméně zde již jeho obchodní jméno používá podnikatel Y a (starší) právo prvního užití (na území země B) k předmětnému označení svědčí podnikateli Y.

V první situaci lze vyřešit kolizi tak, že poskytneme právo prvního užití podnikatele X ochranu tím způsobem, že nedovolíme podnikateli Y zakázat užívat předmětné označení na území země B podnikateli X (ani předběžným opatřením, jímž by měly být zatímně upraveny poměry uvedených podnikatelů), a to právě s ohledem na jeho (starší) právo prvního užití.³⁶ A dojde-li nakonec snaha podnikatele X ke zdárnému konci, tj. že v důsledku započetí reálné činnosti na území státu B podnikateli X začne (v tomto případě zatím potenciálně) svědčit právo k obchodnímu jménu k předmětnému označení a v následně vzniknuvším sporu o právo k obchodnímu jménu podnikatel X zvítězí (s ohledem na jeho starší právo prvního užití) nad podnikatelem Y,³⁷ získá naopak podnikatel X oprávnění zakázat užívání předmětného označení jako obchodního jména podnikateli Y. Podnikateli, který využil známosti předmětného označení u veřejnosti (v důsledku marketingové činnosti podnikatele X) a čerpal tak (do doby ukončení sporu o právo k předmětnému označení) neoprávněně prospěch na úkor podnikatele X.

Druhou situaci lze pak vyřešit odkazem na samotnou dikci čl. 8 Pařížské úmluvy a jeho smysl a účel (tedy stejně jak činí Ascensao³⁸), kterým je umožnění zahraničním podnikatelům působit v zemích určených pod svým obchodním jménem. Právo k obchodnímu jménu zahraničního podnikatele nemusí ustupovat – z pohledu práva země, v níž je žádána ochrana – starším právům k předmětnému označení. I zde je totiž možné nalézt funkční výklad umožňující podržet kvalifikaci práva k obchodnímu jménu zahraničního podnikatele jako práva k průmyslovému vlastnictví. Ustanovení čl. 8 Pařížské úmluvy lze totiž chápat jako výjimku z absolutních účinků práva k obchodnímu jménu podnikatele Y, jemuž svědčí právo prvního užití k tomuto označení na území země B, ve prospěch práva podnikatele X. Jednalo by se tak o výjimku zavádějící obdobné důsledky, jaké známe např. ve známkoprávní úpravě (objektových práv) u „*práva [oprávněného] předchozího uživatele*“³⁹ ve vztahu k absolutnímu právu majitele ochranné známky (viz v poměrech českého práva § 10 odst. 2 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách), byť se jedná (v našem případě) o „*právo následného (zahraničního) podnikatele*“ pohledem právního řádu země určené (země B).

Pro úplnost je však vhodné dodat, že s ohledem na zákaz zaměnitelnosti obchodního jména [v poměrech českého práva je uvedená zásada ve vztahu k obchodní firmě formulována výslovně v § 424 o. z.; ve vztahu k názvu právnické osoby pak v § 132 odst. 2 o. z.],

ke vzniku subjektivního hmotného práva. Uvedené právo zaniká trvalým ukončením činnosti podnikatele X ve vztahu k území země B.

³⁵ Je důležité si uvědomit, že právo prvního užití vzniká (jako procesní právo) v každém jednotlivém státě zvlášť.

³⁶ Ochrana práva k označení na základě principu „prvního užití“ zmiňuje též § 423 odst. 2 věta první o. z. ve vztahu k ochrannému právu k obchodní firmě.

³⁷ Viz zejména body 86–100 rozhodnutí SDEU (velkého senátu) ze dne 16. listopadu 2004. *Anheuser-Busch Inc. proti Budějovickému Budvaru, národním podniku*. Věc C-245/02.

³⁸ ASCENSAO, J. O. *Die Anwendung von Art. 8 der Pariser Verbandsübereinkunft auf Länder, in denen der Handelsname eintragungspflichtig ist*.

³⁹ K uvedenému institutu viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. dubna 2014, sp. zn. 23 Cdo 3790/2011, ze dne 26. října 2016, sp. zn. 23 Cdo 3782/2015, a ze dne 21. července 2020, sp. zn. 23 Cdo 3944/2019.

bude nutné předmětné označení, („následně“) reálně užívané (zahraničním) podnikatelem X na území země B, doplnit o dostatečně distinktivními dodatky, aby byli ostatní účastníci na trhu schopni podnikatele X bezpečně odlišit od podnikatele Y a nedocházelo tak k jejich zaměnitelnosti.

Právo zahraničního podnikatele užívat v zemích určení své obchodní jméno by tak při dodržení právě uvedených závěrů v zemích, pro které je čl. 8 Pařížské úmluvy závazný, mělo být zajištěno. Zda bude pro podnikatele X ale vůbec výhodné vyvíjet v zemi určení činnost pod velmi podobným označením jako podnikatel Y, je však na zvážení. Založení dceřiné společnosti v zemi B s více marketingově (distinktivně) úspěšným názvem by podnikateli X přineslo možná více ovoce než lpění na „svém obchodním jménu“.

Samozřejmě lze vedle ochrany založené na základě čl. 8 Pařížské úmluvy uplatnit ve vztazích mezi účastníky (soutěžiteli a zákazníky) trhu též pravidla obsažená v právní úpravě zakazující nekalosoutěžní jednání. Touto právní úpravou ale nelze dle autorky primárně „vyřešit“ absenci zakotvení výše uvedených přístupů v právních řádech zemí, pro které je Pařížská úmluva závazná.

4. Ochrana v zemi původu jako podmínka pro dovozování ochrany v zemi určení

Ascensao⁴⁰ ve svých úvahách pokračuje dále a pokládá si související otázku, zda je obchodní jméno (právo podnikatele k němu) chráněno v zemích Pařížské unie bez ohledu na to, zda je chráněno v zemi původu. Dospívá k závěru, že ano,⁴¹ je-li obchodní jméno užíváno v zemi původu v souladu s (tamními) právy; nemusí však požívat ochrany skrze absolutní průmyslové právo, a to ani v případě, kdy právní řád země původu podnikateli získat takovou úroveň ochrany umožňuje (může jít např. o dobrovolnou registraci do veřejného seznamu), ale podnikatel se ji rozhodne nevyužít. Pařížská úmluva nijak nepodmiňuje poskytnutí ochrany právu k obchodnímu jménu v zemi určení existencí ochrany v zemi původu. S tímto závěrem se autorka plně ztotožňuje.

5. Povinnost zápisu obchodního jména v zemi určení ve vztahu k zahraničním podnikatelům

Ustanovení čl. 8 Pařížské úmluvy je pak potřeba s ohledem na jeho dikci vykládat také v tom smyslu, že v případě, kdy je ve státě původu poskytnuta absolutněprávní ochrana právu k obchodnímu jménu pouze za podmínky registrace (viz dále část o obrácené diskriminaci tuzemských podnikatelů), nemůže být vyžadováno pro vznik průmyslověprávní ochrany obchodního jména (zahraničního) podnikatele v jiné zemi Pařížské unie splnění obdobné podmínky. Nehledě na případně vzniknuvší paradox, a to, že v zemi určení nemusí být registrace ani vyžadována; tamní veřejné právo tuto podmínku totiž nemusí obsahovat.

⁴⁰ ASCENSAO, J. O. *Die Anwendung von Art. 8 der Pariser Verbandsübereinkunft auf Länder, in denen der Handelsname eintragungspflichtig ist.*

⁴¹ Shodně FEZER, K. PVÜ Art. 8 Handelsname. Rn 1. In: FEZER, K. *Markenrecht. Kommentar zum Markengesetz, zur Pariser Verbandsübereinkunft und zum Madrider Markenabkommen.*

Jak ale vykládat situaci opačnou, kdy v zemi původu registrace (ke vzniku průmyslověprávní ochrany obchodního jména) vyžadována není, ale v jiné zemi Pařížské úmluvy, v níž žádá (zahraniční) podnikatel ochranu, naopak ano. Opět s odkazem na dikci čl. 8 Pařížské úmluvy je nutné uzavřít, že v zemi, ve které je žádána ochrana, nelze podmínku pro vznik ochrany obchodního jména uplatnit. Nutnost splnit tuto podmínku pro zahraniční podnikatele se tak stane obsoletní.⁴² Tento závěr se jeví jako jediný možný. Podmínka registrace ale zůstává na pořadu dne pro tuzemské podnikatele, což je *de facto* ve srovnání s podmínkami vzniku práv (jako absolutních práv k označení) k obchodním jménům cizozemských podnikatelů (a jejich absolutněprávní ochrany) negativně diskriminuje.

Jde tak o příklad obrácené diskriminace tuzemců, jejíž dovolenost (soulad s právem) je nutné zkoumat s ohledem na ústavní právo v zemi určení.⁴³ Tento stav není v rozporu s unijním právem, jež zakazuje diskriminaci (přímou i nepřímou)⁴⁴ zahraničních podnikatelů ve srovnání s tuzemskými podnikateli v unijních vztazích na území Evropské unie (s ohledem na svobodu usazování a volný pohyb služeb; viz čl. 49 a čl. 56 Smlouvy o fungování Evropské unie), neboť se nejedná o skutek, který má vztah k unijnímu právu,⁴⁵ ale jde o případ ryze vnitrostátního skutkového základu (postavení tuzemských podnikatelů v právu země určení bez vazby na vnitřní trh Evropské unie). Nedochozí zde přitom ani k porušování principu rovného zacházení s cizozemci jako s tuzemci, když cizozemcům jsou přiznána stejná práva jako tuzemcům; pouze formální požadavek na registraci je nutno s ohledem na výslovné znění čl. 8 Pařížské úmluvy ve vztahu k cizincům pominout.

Uvedený stav však narušuje právní jistotu tuzemských podnikatelů, kteří z absencí zápisu označení ve veřejném seznamu (obchodním rejstříku) dovozují, že se jedná o volná (nechráněná) potenciální obchodní jména.⁴⁶ Jako jediný možný způsob, jak se vypořádat s touto nešťastnou situací (obrácenou diskriminací tuzemských podnikatelů), je neaplikovat podmínku registrace pro všechny podnikatele (tuzemské i cizozemské) ve vztahu k dovozování vzniku práva k obchodnímu jménu (!). Uvedené východisko by však vyžadovalo změnu právní úpravy vzniku, trvání a zániku práva k obchodní firmě a zavedení práva k obchodnímu jménu (jako neregistrovanému obchodnímu jménu podnikatele) v českém právu, respektive navrácení se v zásadě k tomu, co na našem území platilo do konce roku 2000.

⁴² Shodně ASCENSAO, J. O. *Die Anwendung von Art. 8 der Pariser Verbandsübereinkunft auf Länder, in denen der Handelsname eintragungspflichtig ist.*

⁴³ TICHÝ, L. a kol. *Evropské právo.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 115.

⁴⁴ Přímá diskriminace je nerovné zacházení s osobami na základě kritéria státní příslušnosti, což v unijních vztazích absolutně zakazuje čl. 18 Smlouvy o fungování Evropské unie. Nepřímá diskriminace je stav, kdy na základě jiného kritéria, než je státní příslušnost (typicky např. bydliště, sídlo), dochází ke stejným důsledkům, jako kdyby bylo užito kritérium státní příslušnosti. Taková diskriminace je zakázána, nejsou-li pro ni objektivní důvody, jež ob stojí ve světle cílů unijního práva s přihlédnutím k zásadě přiměřenosti (např. ochrana zdraví osob, výkon veřejné moci). TICHÝ, L. *Evropské právo,* s. 114–115.

⁴⁵ *Ibidem,* s. 114–115, 323, 372, 378.

⁴⁶ K právní jistotě třetích osob v oblasti práv k duševnímu vlastnictví srov. KOUKAL, P. Požadavek přesnosti a objektivní identifikovatelnosti předmětu ochrany a judikatura SDEU ohledně pojmových znaků autorského díla. In RONOVSÁ, K. – HAVEL, B. – LAVICKÝ, P. a kol. *Poceta prof. Janu Hurdíkovi k 70. narozeninám. Základní otázky života, práva a vůbec...!* Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2021, s. 682–688.

Tehdy znal český právní řád právo k obchodnímu jménu pro všechny podnikatele (i ty nezapsané do obchodního rejstříku)⁴⁷ – uvedené právo vznikalo prvním užitím v hospodářském styku (při výkonu podnikatelské činnosti) v souladu s právem a zanikalo jeho neuzíváním (ukončením podnikání jeho nositele pod tímto označením) [viz § 8 zákona obch. zák., ve znění účinném do 31. prosince 2000].⁴⁸

Ve vztahu k tuzemským podnikatelům nezapsaným (typicky malým podnikatelům fyzickým osobám) do českého obchodního rejstříku tak získávají zahraniční podnikatelé (obdobného postavení jako uvedení tuzemští podnikatelé) neaplikací registrační povinnosti za účelem získání práva k obchodnímu jménu (v dnešní terminologii českého práva: práva k obchodní firmě) poměrně nemalou výhodu. Tuzemští podnikatelé nezapsaní do obchodního rejstříku nepožívají v kontextu českého práva průmyslověprávní ochrany ve vztahu k právům ke svým obchodním jménům. Pro získání této ochrany by se museli nechat tuzemští podnikatelé zapsat (zaregistrovat). Zahraniční podnikatelé obdobného postavení tuto povinnost (při respektování čl. 8 Pařížské úmluvy) ale splnit nemusí.

S ohledem na uvedené se tak nabízí uvažovat i o otázce, zda zmíněná výhoda zahraničních podnikatelů v českém právu je již způsobilá narušit fungování hospodářské soustavy na vnitřním trhu Evropské unie a aktivovat možné konsekvence spočívající v postupu orgánů Evropské unie proti České republice dle čl. 116 Smlouvy o fungování Evropské unie.⁴⁹ Z důvodu odlišného zaměření tohoto článku předestřenou úvahu autorka na tomto místě nerozvíjí.

Ve Švýcarsku vyřešily soudy nastíněnou diskriminaci domácích podnikatelů [tím, že zahraniční podnikatelé požívali stejné míry ochrany jako domácí zapsaní podnikatelé v obchodním rejstříku, byť zapsaní z povahy věci nebyli a pro vznik této ochrany se zapsat nemuseli (s ohledem na čl. 8 Pařížské úmluvy)] otočením dosavadních judikатурních závěrů v polovině 20. století.⁵⁰ Nyní zastává švýcarské právo a tamní odborná literatura ten názor, že práva k nezapsaným obchodním jménům zahraničních podnikatelů jsou dostatečně chráněna i tehdy, požívali-li (pouze) ochrany na základě nekalosoutěžní právní úpravy. Průmyslověprávní ochrana jim přiznána není (nejsou-li zapsáni do švýcarského obchodního rejstříku). Jejich argumentace se pak opírá o skutečnost, že čl. 8 Pařížské úmluvy nestanoví žádné požadavky na způsob ochrany, kterým mají být práva zahraničních podnikatelů chráněna, tudíž i ochrana prostřednictvím nekalosoutěžního práva je dle jejich názoru přípustná (dostatečná).⁵¹ Tento závěr má v odborné literatuře i dnes nemalého zastání.⁵² Z výše uvedených důvodů se s ním však autorka neztotožňuje.

⁴⁷ K historickému vývoji právní úpravy práva k obchodnímu jménu na území České republiky srov. PULLMANNOVÁ, H. Název podnikatele jako věc a převod práv k němu se vztahujících. *Obchodní právo*. 2019, roč. 28, č. 10, s. 2–4.

⁴⁸ Srov. MRÁZEK, J. „Obchodní firma“ v novele obchodního zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 5, s. 35 an. Dostupné z: <https://www.cak.cz/assets/files/181/BA_01_05.pdf>; KULHÁNEK, M. *Pojetí a základní zásady firemního práva*. Na Slovensku je tato úprava účinná stále.

⁴⁹ TICHÝ, L. *Evropské právo*, s. 378.

⁵⁰ Viz TROLLER, A. *Der Schutz des ausländischen Handelsnamens nach schweizerischem Recht. GRUR Auslands- und Internationaler Teil*, jenž komentuje rozhodnutí Federálního nejvyššího soudu Švýcarska ze dne 1. ledna 1953. *Interchemical Corporation proti Interchemie A.-G. Věc 79 II 305*.

⁵¹ Shodně BODENHAUSEN, G. H. C. *Guide to the Application of the Paris Convention of Industrial Property: as revised at Stockholm in 1967*, s. 134.

⁵² Srov. SCHÖNHERR, F. *Obersten Gerichtshofs 2. 12. 1975 4 Ob 349/75 „Transakta“*. *GRUR International*. 1976, roč. 27, č. 11, s. 501–502; Austria Supreme Court (Oberster Gerichtshof): Austria Supreme Court (Oberster Gerichtshof) 8. 5. 1984 Case No. 4 Ob 326/84 „John Player“. *International Review of Intellectual Property and Competition Law*. 1985, no. 6, s. 781–783.

6. Užívání označení v zemi určení jako podmínka pro dovozování práva k obchodnímu jménu

Odborná veřejnost⁵³ považuje užívání⁵⁴ obchodního jména podnikatelem v zemi, v níž je žádána ochrana, povětšinou⁵⁵ za podmínku pro vznik (právní ochrany) práva k obchodnímu jménu.⁵⁶ Některé země jdou dokonce dále a podmiňují vznik (ochrany) práva k obchodnímu jménu zahraničního podnikatele na svém území získáním známosti či dobré pověsti.⁵⁷ Takto zesílený požadavek na užívání obchodního jména v zemi určení považuje autorka za nesprávný, neboť tím dochází k diskriminaci zahraničních podnikatelů ve srovnání s domácími podnikateli; a to v těch případech, jsou-li práva k obchodním jménům domácích podnikatelů chráněna již (jen) na základě toho, že jsou na území daného státu užívána.⁵⁸ Jinak řečeno v těch případech, kdy se známost či dobrá pověst domácích podnikatelů v zemi určení presumuje bez dalšího.

Požadavek na užívání obchodního jména v zemi určení, je logickým vyvážením zájmů zahraničních podnikatelů na co možná nejširší ochranu jejich obchodních jmen v zemích určení, a povinnosti tuzemských podnikatelů informovat se o označení, která se používají na trhu v jejich zemi před tím, než se rozhodnou jedno z těchto označení použít jako své obchodní jméno. Jinak bychom došli k absurdnímu závěru, že obchodní jméno řecké společnosti by nemohl používat nikdo jiný v žádném jiném státě světa, bez ohledu na to, zda zde řecká společnost působí, či nikoli. Připustili bychom tak existenci jednoho celosvětového seznamu obchodních jmen, kdy by oprávnění z práv k těmto jménům měli právo vyloučit všechny ostatní podnikatele z užívání „jejich“ označení. To však nedává žádný ekonomický smysl.⁵⁹ Užíváním totožného označení v Řecku a Japonsku, které probíhá nezávisle na sobě a nijak si nekonkuruje (nedochází ke klamání adresátů tohoto označení, k parazitování na pověsti podnikatele jiným podnikatelem, k rozměňování síly všeobecně známých obchodních jmen užíváním jiným podnikatelem na jiném sortimentu zboží a služeb apod.).⁶⁰ Nepochází tak k zásahu do práva žádného podnikatele, jehož důsledky by bylo potřeba sanovat. Podíváme-li se na uvedený závěr z jiného úhlu pohledu, hovoří v jeho prospěch obdobně skutečnost, že je zde třeba chránit zájmy třetích osob jednajících

⁵³ Srov. např. návrhy na změny textace čl. 8 Pařížské úmluvy, jak o nich stručně pojednává POINTET, P. J. *Der internationale Schutz des berühmten Handelsnamens*, a literaturu zde citovanou; dále též TROLLER, A. *Der Schutz des ausländischen Handelsnamens nach schweizerischem Recht*.

⁵⁴ V případě, že podnikatel realizuje svou činnost zejména prostřednictvím uzavírání franšizových smluv (též) na území jiných států, postačuje k dovození „užívání“ označení tohoto podnikatele v jiné zemi (zemi určení) již skutečnost, že zde realizuje reklamu předpovídající jeho vstup na trh. Viz Swiss Federal Supreme Court (Schweizerisches Bundesgericht) 15. 11. 1983 „Computerland“. *International Review of Intellectual Property and Competition Law*. 1986, no. 3, s. 421–425.

⁵⁵ SAINT-GAL, Y. *Der internationale Schutz des Handelsnamens*.

⁵⁶ Uvedený požadavek přitom není v rozporu s povinnostmi vyplývajícími z čl. 8 Pařížské úmluvy a čl. 16 odst. 1 Dohody TRIPS. Viz bod 97 rozhodnutí SDEU (velkého senátu) ze dne 16. listopadu 2004. *Anheuser-Busch Inc. proti Budějovickému Budvaru, národnímu podniku*. Věc C-245/02; PFLÜGER, M. *Paris Convention for the Protection of Industrial Property: Art. 1, s. 271*.

⁵⁷ SAINT-GAL, Y. *Der internationale Schutz des Handelsnamens*.

⁵⁸ Shodně SAINT-GAL, Y. *Der internationale Schutz des Handelsnamens*, či KALTNER, J. A. *Entscheidung des Oberstes Patent- und Markensenat* 25. 11. 1992 Om 12/92 „Dr. Schnell's“. *GRUR International*. 1994, roč. 27, č. 10, s. 860–863; SCHÖNHERR, F. *Obersten Gerichtshofs* 2. 12. 1975 4 Ob 349/75 „Transakta“.

⁵⁹ Srov. též ARMENGAUD, A. *The Protection in France of a Foreign Trade Name*. *Trademark Reporter*. 1949, roč. 39, s. 293.

⁶⁰ K možným kolizním situacím dvou práv k označení srov. volně PULLMANNOVÁ, H. *Vztah a limity používání obchodního jména a ochranné známky v judikatuře SDEU*. *Právní rozhledy*. 2018, roč. 26, č. 19, s. 649–656.

v dobré víře v to, že označení, pod nímž nikdo v dané zemi nevykonává podnikatelskou činnost, je volné a lze je bez obav použít v hospodářském styku.

S uvedeným souvisí také geografické zohlednění hranic poskytované ochrany právům k obchodním jménům (zejména v případě územně větších států), jež odpovídá „vnitřním hranicím trhu“, v nichž lze (ještě) dovozovat zaměnitelnost dvou označení (dvou obchodních jmen).⁶¹ Může tak tedy dojít k situacím, kdy podobná označení mohou v souladu s právem užívat dva podnikatelé působící v různých částech jednoho státu.⁶² I zde totiž nemusí docházet k zásahu do práv žádného z nich.⁶³ V oblasti soutěžního práva nacházíme podobný mechanismus, a to požadavek působení podnikatelů na stejném „relevantním trhu“;⁶⁴ abychom mohli (vůbec) hovořit (o soutěži a) o kolizi práv těchto podnikatelů.

V případech proslulých světoznámých obchodních jmen – známých v konkrétní zemi na základě své dobré pověsti, a nikoli např. užívání – může být tento požadavek oslaben; svoji sílu čerpají práva k těmto označením právě ze své známosti, jež determinuje jejich hodnotu, kterou je potřeba chránit.⁶⁵ Nevyžadování užívání obchodních jmen uvedených kvalit v zemi, v níž je žádána ochrana, pro přiznání průmyslového práva k těmto označením, by však mělo výslovně zmiňovat právo této země; jedině tak lze udržet konzistentní pojetí ochrany práv k obchodním jménům zahraničních podnikatelů a potažmo dodržet princip právní jistoty tuzemských podnikatelů (respektive všech potenciálně zúčastněných osob) v právním řádu země určení.

Závěrem

Vrátí-li se autorka k otázce, kterou si položila na začátku, a to, zda postačuje pro naplnění mezinárodního závazku vyplývajícího z čl. 8 Pařížské úmluvy státům chránit práva k obchodním jménům (zahraničních podnikatelů) na svém území pouze prostřednictvím nekalosoutěžní právní úpravy – není-li tuzemcům poskytována ochrana na lepší úrovni (např. prostřednictvím přiznání absolutního průmyslového práva k obchodnímu jménu) – pak striktně vzato (formalistickým pohledem) ano. Zahraniční podnikatelé nejsou oproti domácím znevýhodněni, nejsou zvýhodněni ani mezi sebou navzájem a pro získání této ochrany není nutné obchodní jméno kamkoli zapisovat nebo přihlašovat.

Nicméně s ohledem na systematický výklad Pařížské úmluvy je uvedený závěr nesprávný. Tento závěr bychom totiž mohli učinit i tehdy, pokud by zde čl. 8 Pařížské úmluvy vůbec nebyl, a to s ohledem na čl. 1 odst. 2 větu druhou, čl. 9 a čl. 10bis Pařížské úmluvy.

⁶¹ K dovozování kolizí mezi právy k obchodním názvům na území EU (dříve EHS) v důsledku užívání obchodního jména podnikatele A na území státu B, kde již podniká jiná osoba se zaměnitelným označením jako podnikatel A, viz též KNAAK, R. Gedanken zum Konflikt von Handelsnamen im Gemeinsamen Markt. *GRUR International*. 1982, roč. 28, č. 11, s. 651–660.

⁶² Nikoli však pro tak malé území, jako je území České republiky. Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2020, sp. zn. 23 Cdo 1538/2019; RABAN, P. a kol. *Obchodní právo*. Brno: Václav Klemm – Vydavatelství a nakladatelství, 2020, s. 60. Ve vztahu k Rakouské úpravě srov. HAUER, Ch. Austria. In: LANGE, P. (ed.). *International Trade Mark and Signs Protection. A Handbook*. München: C. H. Beck, 2010, s. 33.

⁶³ Srov. např. TROLLER, A. *Der Schutz des ausländischen Handelsnamens nach schweizerischem Recht*; a zejména TILMANN, W. Grundlage und Reichweite des Handelsnamensrechts. *GRUR International*. 1981, roč. 27, č. 9, s. 621–630.

⁶⁴ Viz § 2 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

⁶⁵ Srov. POINTET, P. J. Der internationale Schutz des berühmten Handelsnamens; zejména pak SAINT-GAL, Y. *Der internationale Schutz des Handelsnamens*.

Optikou výše uvedeného závěru by se totiž existence čl. 8 Pařížské úmluvy jevila nadbytečná, což zajisté nebyl záměr zakládajících a přistupujících států Pařížské unie.

Nadto, přestože průmyslová práva k označení i soukromoprávní část nekalosoutěžní právní úpravy poskytují ochranu podnikatelům ve vztahu k užívání označení na trhu, obě právní úpravy tak činí primárně za jiným účelem. V prvním případě jsou chráněny majetkové hodnoty podnikatele vůči všem a v zásadě vždy. Ve druhém případě je chráněna primárně fair soutěž a až sekundárně jsou chráněny majetkové zájmy podnikatelů před poškozením realizací nekalé soutěže jinými soutěžiteli na daném trhu. Argumentace spočívající na tvrzení, že obchodní jméno je ve smyslu čl. 8 Pařížské úmluvy dostatečně chráněno právní úpravou nekalé soutěže, je pak asi tak správná, jako kdybychom učinili závěr, že právo ke jménu (názevu) podnikající osoby (v občanskoprávním smyslu) je dostatečně chráněno již tím, že požívá ochrany na základě právní úpravy nekalé soutěže.

Ani případné kolizní situace starších práv s mladšími nejsou překážkou pro dovozování průmyslověprávní ochrany práv k obchodním jménům zahraničních podnikatelů v zemi určení (v zemi, v níž je těmito podnikateli žádána ochrana). Tyto situace lze řešit s využitím ochrany práva prvního užití předmětného označení v zemi určení jeho nositelem (uživatelé) a výkladem čl. 8 Pařížské úmluvy jako zákonného omezení případného dřívějšího nositele práva k obchodnímu jménu v zemi určení (viz výše).

V neposlední řadě se pak autorka v článku věnovala i další otázkám souvisejícím s problematikou výkladu čl. 8 Pařížské úmluvy, a to, zda je přiznání práva k obchodnímu jménu v zemi původu podmínkou pro přiznání práva k obchodnímu jménu v zemi určení – potud s negativním výsledkem – a zda užívání předmětného označení v zemi určení je podmínkou pro přiznání práva k obchodnímu jménu v zemi určení – potud s kladným závěrem.

Protection of the Right to a Trade Name in the Light of the Article 8 of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property

Helena Pullmannová

Abstract: The article deals with the issue of interpretation of Article 8 of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property, which imposes an obligation on states to protect the rights to trade names in their territory without the necessity of filing or registering these designations, and other matters related to this issue.

In particular, the author seeks to answer the question whether a State already fulfils the above-mentioned international obligation if it grants protection to the rights to trade names of foreign entrepreneurs in its territory on the basis of unfair competition law, or whether it must grant industrial law protection to the rights to trade names of foreign entrepreneurs in its territory.

Keywords: right to a trade name, Article 8 of the Paris Convention, unfair competition, industrial property right, non-discrimination in EU relations